

ÁLLATOK VÉDELME.

A KOLOZSVÁRI ÁLLAT-VÉDŐ-EGYESÜLET HAVI KÖZLÖNYE.

Az Állatvédő-Egyesület megbízásából szerkeszti:

BÁNYAI ELEMÉR.

Szerkesztőség: <i>Belkirály-utca 43. szám.</i>	Tagoknak tagsági díj fejében jár. <i>Előfizetési ár:</i>
Előfizetések és pénzüldemények az egyesület pénztárosa Virányi István úr (Hosszú-u. 9. sz.) czinére intézendők.	Félsz évre 2 kor. — fill. Fél évre 1 kor. — fill. Számonként — kor. 20 fill.

Hatodik évfolyam. Kolozsvár, 1901. febr. 1. 5. szám.

TARTALOM. Az állatkinzás Kolozsvárt. *Várady József.* — Viktoria királynő és az állatok. *A. E.* — A nagymama ezicája. *Szász Edith.* — *Állatvédelem:* Az állatvédő egyesület gyűlése. — Az Országos Állatvédő-Egyesület. *Állatvilág:* A khinai császárné kutyái. — Megöszült kenderike. — Sziklafuró csigák. — Emlékkő egy kutyának. — A „rebellis“ papagáj. — Kutya-macska barátság. — Medveviadal. — Egy kutya szobra. — Kutya mint ágymelegítő. — *Irodalom:* Állatok regivilága. — 1900. évre tagsági díjaikat befizették. — Kérem. — Helyesbítés.

Az állatkinzás Kolozsvárt.*

Korunk egyik leghumánusabb intézményét az állatvédő egyesületek képezik. Az emberséges gondolkozásmód attól a nemes czéltől vezetve, hogy az emberi brutálítások ellenében megvédelmezhessek az állatokat: állatvédő egyesületeket létesített.

Igy a kolozsvári Állatvédő Egyesület már öt év óta küzd a brutálítások megszüntetése érdekében, melyekkel, fájdalom, még napról-napra találkozunk.

S mindez miért történik?

Keressd a rendőrt!

Százakra menő jutalomdíjakat osztogat ki az egyesület a „buzgó állatvédő rendőrök“ között; az állathajszák és kegyetlenkedések azonban többnyire a tett színhelyének közelében álló rendőr szemeláttára, sőt tovább megyek — segédkezése mellett folynak le.

* A cikk írója egyik helyi napilapnak a munkatársa, ki az itt közölt sorokban személyes megfigyeléseit adja elő.

A kisebb szárnyas állatok megvédelmezését az egyesület tagjai is sikeresen gyakorolhatják, mert tudvalevő dolog, hogy csirkékkel, tyukokkal, libák- és ruczákkal többnyire a gyöngéd női nem tagjai szoktak foglalatoskodni, kik sokkal több érzékkel bírnak az ily nemesebb törekvések iránt, mint a kocsisok, s az igavonó állatokkal foglalkozó érzéketlen s legnagyobb részben durva egyének.

Ha az a szakácsné a lábánál fogva szállítja haza a piacon vásárolt szárnyasokat és megszólítja az ember, hogy ne tegye azt, mert tilos — szó nélkül engedelmessékedik. De tessék csak megszólítani azt a brutális kocsist, ki agyba-főbe veri anélkül is elkinzott lovait, avagy a peczért, midőn a horgára került kutya nyakán keresztül hajtja szekerét . . . !

Szeretném én látni azt az állatvédő egyesületi tagot, ki, ha már volt része benne, kitenné másodszor is magát e névtelen egyének durva feléleléseinek.

A rendőrök, ezek a többnyire szintén eldurvult érzékű emberek rendszeren csak nevetnek, sőt mulatnak az ilyen látványosságokon s nem átalják az erélyesen fellépő úr vagy asszonyság szeme közé vágni: mi köze hozzá.

Az utóbb elmondottakkal csak azt akartam bizonyítani, hogy a nagyobb állatok, főleg az igavonók megvédelmezésénél privát ember vajmi keveset tehet.

A visszaélések legszembeötlőbb példáját látjuk az építkezéseknél, a hol a fuvarozó kocsisok tulságos nagy területtel rakják meg szekerüket. Ezek a tulterhelt, kimustrált szegény állatok alig tudják kimozdítani a kocsit. S ha ehhez még azt is hozzászámítjuk, hogy a nagyterű mellett el is verik lovaikat, az állatkinzás élő példája előttünk áll.

Nem kellene egyebet tenni a kinzások megakadályozása végett, mint utasítani a pallérokat, hogy az ilyen lelketlen embereknek ne adjanak munkát.

Az állatkinzásnak egy másik, nap-nap után előforduló esetével találkozunk a vasuti állomáson, hol a főkapitányság állandó őrséget tart. Ez az őrség azonban nem veszi észre azt, hogy hogy siet az a fiakeres megterhelt kocsi-jával, hogy hajszolja szálnalmas állapotban levő lovát, csak azért, hogy a tíz-tizenöt percz múlva érkező vasúthoz visszatérhessen.

A gyors hajtás máskülönben is elítélendő cselekmény, mert már nem egyszer megtörtént, mondhatni napirenden van az a kellemetlenség, hogy a gyors hajtás következtében minduntalan valakit elgázolnak.

Az ilyen eseteknél csakis a rendőrség és annak közegei léphetnek fel erélyesen. Az a közrendőr tartsa be a város által az állatok védelmére kiadott szabályrendeletet, a fellettes rendőrhatóság pedig büntesse szigoruan a rendelet ellen vétőket.

Ily körülmények között ezután nemcsak passio, hanem aktív védelmére is veheti ez állatokat a rendőrség és az állatvédő egyesület.

Várady József.

Viktória királynő és az állatok.

Kedves, jóságos asszony volt Viktória angol királynő, ki alig tiz nappal ezelőtt költözött el az életből. Száz meg száz apróság tanuskodik erről. Az állatokat mindig imádta. Különösen a kutyákat, a lovakat és a szamarakat. Szerette ezitálni *Schopenhauer*-nek ezt a mondását: „*Az ember elfelejtené, hogy van őszinteség a világban, ha nem pillantana időnként a kutyák becsületes szeméibe!*”

— Szép és igaz mondás. Beszéljen valamit a megboldogult királynő állatairól, kérdeztem egyszer egy angol ismerősömet, kivel a sors Gyulafehérvárt hozott össze.

— Szívesen. De csak a hiresebbekről tehetek említést. Mert ha valamennyit fel akarnám sorolni: három tárczacikk sem volna elegendő. Dátumban legelső *Zsakk*, a kék-selyem takaróval borított számár. A kis Viktória hercegnő ennek a számárnak a hátán járta be a kensingtoni parkot, a hol gyermekéveit élte. Később, a mikor már nagymama volt, ehhez hasonló számarat ajándékozott *Ninette* néven kedves unokájának, *Connaught* Viktória hercegnőnek. A windsori kutya-ól, a windsori kastély és a Buckingham-palace ló-istállója ebben a nembben a legmintaszerűbb. A Buckingham-palota istállójában láthatók a nagy, czerimóniás paripák, az izabella-

szinü lovak, krém-szinü farkkal és sörénynyel. Ezeket fogják az aranyos dísz-hintóba koronázás napján, tizenkettőt párosával. Mivel pedig Viktória királynő hatvanhárom évig uralkodott, ezeknek az izabella-szinü paripáknak hatvanhárom évig nem akadt semmi dolguk az angol birodalom történetében. De tenyésztésükre annyi gondot fordítanak, fajuk tisztaságát annyira megőrzik minden vér-kezesztéstől, hogy az izabella-állomány mindig egyformán nagyszerű, noha időközben sokan kidőltek közülök és mások foglalták el a helyüket.

— És a windsori kutya-ól?

— Nem ól az, hanem valóságos csarnok, a windsori kastély függeléke. Még a prince consort, a királynő férje, gondolta ki a hozzávaló terveket. Mikor a királynő „legjobb barátjainak“ a látogatására indult, először is egy tölgyfával kirakott nagyteremben tartott pibenőt. Itt a falakat száz meg száz kutyának az arezképe borítja, részben fotográfák, részben olajfestmények és akvarellek. Sok képen Anglia nagy állatfestőjének, *Landseer*-nek a nevével találkozunk. Sok képeknek a festője maga Viktória királynő és Albert, a királynő férje. Az elhunyt kutyák képein egy-egy maréknyi selyemszőr ékíti a faragott kereteket. Az ólak mentén véges-véig hosszú fődött folyosó vonul: a „királyné verandája“. Ennek a segítségével Viktória királyné rossz, esős időben is akadálytalanul látogathatta kedves állatjait. Minden kutyapár ólja kényelmes fülkéből és hozzávaló kis kertből áll. A fülkéket télen meleg vízzel töltött földalatti csővezeték fűti. Itt a temperatura mindig egyenletesen kellemes. Távolabb háromszögű taracska: nyilvános fürdő áll az összes kutyák rendelkezésére. A királynő kutyái minden erőltetés nélkül, szabadon lakhatnak együtt a fülkékben, nem nagyság és race, hanem kölcsönös szimpátiájuk szerint. Végre a beteg kutyák számára van teljesen berendezett kórház is a minta-telep hátulján. A windsori kutya-állomány összesen ötvenöt válogatott kutyából áll.

— Ah, hány millió szegény, elhagyatott, éhező, országutakon elbulló ember eserélné föl a sorsát ezekkel a boldog windsori kutyákkal!

— Napjában kétszer vizik sétálni őket: reggel és délután. Délután négy órakor van a nagy ebéd ideje. Télen, ha zord az idő, villásreggelit is kapnak. *Spot*, a superbe fox-terrier, *Roy* a nagyszerű borz-eb, *Marco*, a kis, szellemes spitz, *Beppo* a Pomerániából küldött hosszuszőrű toutou, *Darnlay*, a dán dog: ezek voltak a

leghíresebb és legkedvesebb kutyák. A királynő birtokain minden park tele van kutyák sirjaival és emlékköveivel: „Itt nyugszik *Dash*, a ki olyan barátságosan ugatott, a fiatal, megkoronázott királynő elé, amikor visszatért a Westminster-apátságból!” — „Itt nyugszik *Eos*, a pompás agár, a ki Albert herceggel jött Angliába, sohasem hagyta el fenséges urát és 1841-ben halálozott meg.” — Ott van eltemetve *Quiz*; arrább *Dachl*, a német kutya, a páratlan vadász; még arrább *Sharp*, a ki egy czeruzát, egy keztyűgombot sem engedett kivinni a királynő szobáiból és még az udvarhölgyeket is lefogta, ha véletlenül a királynő vagy *John Brown*, a mindenható inas távollétében nyultak valamihez. *Sharp*nak *szobra van*. Státuája kutyát ábrázol, a mint őrzi a királynő keztyűjét. Bronzba öntötték *Bozt* és *Boyt* is, az újabb idők két favoritját. — *Landseer*, a kitűnő művész, kétszer festette le *Lórit*, a papagályt, a kit egyszer *Mendelssohn* a saját kezével vitt ki a szobából, mert mindig belerikkantott a királynő énekébe s a ki együtt vénült meg szuverén asszonyával. — A szamarak közt híres *Ninette*, a kis *Connaught* Viktória hercegnő fehér samara; *Jenny*, a ki szintén fehér, huszonötéztendős és *Windsorban* született; *Tewfik*, az egyiptomi szamar, a kit *Kairóban* *Wolseley* tábornagy vásárolt és küldött ajándékba *Viktóriának*. — A lovagló paripák sorából *Skewbald*, *Sandée*, *Empereur*, *Jessie* és *Jaquot* említendők, a kik valamenyenien kiváló szerepet játszottak a királynő fiatalabb korában.

Irta: A. E.

A nagymama cziczája.

Irta: Szász Edith.

Szép nyári reggel van. A tágas veranda oldalain a kuszó folyondár minden levelecskéjén, minden kis virágán ott csillog még a harmat gyöngye. De nem sokáig fog már ott csillogni, mert a ragyogó nap előbukkant a láthatár alúl s fényes sugaraival körülöleli az egész házikót.

Az üveges ajtón át éppen e perczben lép ki a verendára egy jószágos arcú öreg asszony és serényen teríti meg a kis asztalt a veranda közepén.

A fehér *Mimi* czicza, a mely a lépcsőn nyújtózkodott s nyalogatta puha talpacskáit, hamar észrevette jó gazdasszonyát s hízlekedve simult hozzá, mintha jó reggelt akart volna kívánni.

Meg is kapta jutalmát nemsokára. A kis tál a sarokban, a melyből ő szokott enni, megtelt pompás, édes tejeeskével sörömmel fogott hozzá a czicza a lakmározáshoz.

Akkorra már az asztal is meg volt terítve s rajta egy virágos csészében szintén tejeeske kínálkozott. Palikának, a kis unokának készítette el a nagymama.

Palika kedves, virgoncz fiúcska volt. Télen a városban lakott, de annál jobban esett neki a falusi nyaralás, a nagymamánál. Itt korán felkelt, mint a ház többi lakója s rendszeren napjában százszor is bejárta a terjedelmes birtokot. Jó barátja lett neki csakhamar a Riska tehéntől elkezdve az utolsó apró csirkéig minden állat, csak egy nem, — a czicza. Evvel elejétől kezdve hadi lábon állott Palika. Ellenzenveltérzet iránta s ezt ki is mutatta, ahol csak lehetett. Kergette, kövel dobálta, sőt nem egyszer még a kutyákat is ráúszította szegényre.

Most, a mint sietve szaladt a nagymama hívására tejeeskéjét elkölteni, nem állhatta meg, hogy a nyugodtan reggeliző cziczuskát valamivel meg ne bosszantsa, hanem a mint elszaladt mellette, lábával hirtelen feldöntötte a tálacsáját. A jó tejeeske mind szétfolyt a földön. A czicza ijedten futott el, mikor pedig Palika elbaladt, szomoruan tért vissza s kezdte nyalogatni a földről a szétfolyt tejeeskét. Ellenben Palika vidáman szüresölgette már ekkor a magáét a virágos csészéből.

A jó öreg nagymama nem hagyhatta szó nélkül. Szeliden intette Palikát:

„Ugyan, ugyan, kis fiam, miért bántod az én cziczámat? Már rég látom, hogy nagy ellensége vagy, de hogy miért, azt fel nem foghatom. Miért üldözöd, hiszen nem vétett neked semmit ez a szegény kis állat?”

„Nem szeretem, mert nem érdemli meg, hogy szeressem!” felelt Palika.

„De hát mért?” kérdé csodálkozva a nagymama.

„Azért, válaszolta a kis fiu, mert nyalánk, hizelgő, kétszínű, vérengző állat!”

A nagymama szörnyülködve csapta össze kezeit, erre a sok vádra. Aztán azt mondta: „Igaz, általában ezeket mondják az emberek a maeska tulajdonságainak. De gondolkoztál-e a fölött, hogy igaz-e ez? Ugy-e, nem?”

„De nagymamám, mondta a kis fiu, „hiszen, például azt, hogy hizelgő, mindennap tapasztalom! Milyen hizelgően doromból, s hogy dörzsölődik az emberhez. Ezt a tulajdonságát nem lehet elvitatni.”

„Igaz, de hát mi rossz van ebben?” kérdé a nagymama, „hiszen ez csak szeretetének kifejezése. Csak azt teszi evvel a czicza, a mit te teszel, ha megcsókolod testvérkéidet, vagy megöleled az édes mamádat!”

Palika egy kicsit elgondolkozott, aztán azt mondta:

„Igaz bizony nagyanyuskám! Ezért a tulajdonságáért hát nem haragszom többet a cziczára. — De én azt is hallottam ám, hogy kétszinű!“

„Igen, ez is elterjedt hit róla, pedig semmi alapja sincs, felelt a nagymama. „A hizelgéssel rendesen együtt jár a kétszinűség s mivel a cziczáról azt tartják, hogy hizelgő, hát egyuttal azt is ráfogják, hogy kétszinű. De ez csak mende-monda. Egyetlen tény sem bizonyítja ezt!“

„De a nyalánkságát már sok minden bizonyítja! Arról már sok történetet hallottam!“

„Oh, csak a neveletlen cziczák nyalánkok!“ válaszolta a nagymama. — „Az én Mimi cziczám nem az! Ezt én jól neveltem. Ott lehet előtte a teljes bögre, a zsirós fazék, nem üti bele az orrocskáját, ha én meg nem engedem neki!“

„De, hogy minden macska vérengző, az már igaz!“ mondta Palika haragosan nézve a cziczára. „Hogy megfogják és megeszik azokat a kedves, énekes kis madarakat! Ezért nagyon, nagyon haragszom rájuk!“

Hanem a nagymamának most is volt mentsége a cziczus számára.

„Annak, hogy a macska szeret vadászni, hasznát veszik az emberek. A macska szabadít meg minket az alkalmatlan egerektől, melyek kamaráinkat megtámadják s minden élelmiszert elpusztítanak. Az igaz, hogy néha egy-egy kis madárka is a macskák áldozata lesz s azt én is nagyon sajnálom. De nem minden czicza bántja a madarakat. Lásd az én Mimi cziczám nem fogott meg még soha egy madarat sem, sőt nagyon szép példáját adta az ellenkezőnek!“

„Igazán, nagymamuskám? Mondja el, kérem szépen, hogy volt az? Nagyon kíváncsi vagyok!“ kérte Palika.

A nagymama szívesen el is mondta neki.

„Volt nekem egy kendermagos kis tyúkom és annak egy iczi-piczi aranysárga tollú esibikéje. Csak ez az egyetlen egy volt neki és a tyúkmama egész nap vele járt-kelt; nagyon szerette. De a jó, gondos tyúkmama egy véletlen szerencsétlenség következtében elpusztult s árván, magára hagyta a kis aranysárga tollú esibikét. Én, miután egy darabig gondolkoztam sorsa felett, bevittem a konyhába, hogy jobban vigyázhassak rá s könnyebben felnevelhessem. A czicza, a kinek szintén a konyha egyik zugában volt a lakóhelye, csodálkozó szemekkel nézte a kis jövevényt, de, azt hiszed, bántotta? Nem! Ellenkezőleg, egy kis idő múlva nagyon jól megbarátkoztak egymással. A kis csirke eleinte ugyan félt egy kicsit, de később ez egészen elmúlt, mikor észrevette, hogy a czicza neki nem ellensége, hanem jóbarátja. Mindig egymás mellett voltak aztán, sőt gyakran még egy tányérból is ettek. S nehogy azt hidd, Palikám, hogy ez mese. Ez igazán megtörtént. Fel is nőtt a kis árva csirke most már tyúkoeska. Nini, éppen itt kapirgál nem messze az udvaron!“

„Nos, Pali, haragszol e még az én cziczámra?”

A tej már éppen elfogyott a földről s a czicza búsan nyalogatta bajszos szájaeskáját.

Palika lehajolt hozzá s engesztelőleg simogatta meg puha szőrét: „Ne haragudj, cziczuskám, hogy annyi rosszat gondoltam rólad és annyiszor bántottalak!” Azután pedig a czicza csészéjéből odatöltötte a czicza üres tálaeskájába tejeeske felét.

Most már ketten folytatták a reggelit.

A jó öreg nagymama elégedetten mosolygott.

Egy hamis napsugárka áttörte a sűrű folyondárt a veranda oldalán, belopózott s vidáman tánczolta, ragyogta körül a két jó pajtást: a szóke fiúcskát, meg a hóféhér cziczát.

ÁLLATVÉDELEM.

Az állatvédő egyesület g üése. A rendkívüli hideg idők fokozatos növekedése sorompóba szólította Kolozsvár összes jótékony és humanus egyleit. A mindjobban felbukkanó és tova terjedő nyomor és szenvedés nyomán, ott jár az emberi szív legnemesebb megnyilatkozása, az irgalmasság, mely enyhítést iparkodik vonni mindazokra a sebekre, melyeket az idő és az élet kegyetlen csapásai, emberekben és állatokban felfakasztottak. Ilyen aproposzolgált alapul a kolozsvári állatvédő egyesületnek is január hó 12-én megtartott választmányi üléséhez, mely a *Korniss Berta* grófnő elnöklete mellett folyt le. A tárgysorozat legfőbb pontját a nagymérvű madárpusztulás megakadályozásának a kérdése képezte. A nagy hidegek különösen a madárvilágban visznek véghez óriási pusztításokat, úgy hogy naponként átlag 70—80 madár fagy meg táplálék hiányában. Az állatvédő egyesület most akként segít a bajon, hogy a város négy-öt pontján etető deszkákat állittat fel, azonkívül pedig minden nap bizonyos mennyiségű gabona anyagot hintet szét azokon a helyeken, hol a madarak legtömégesebben tartózkodnak. De *Gerando Antonina*, *Heinrich Józsa* és *Schwarzczel Adél* úrnők indítványára elhatározta a gyűlés, hogy a madarak táplálásáról mindaddig gondoskodik, míg az idő teljesen megenyhül. Ezután az

egyesületi ügyek tárgyalására került a sor, melyekről *Schwarz* Adél alelnöknő referált. A betegeskedése következtében Olaszországba távozó *Wander Welden* Edéné lemondását sajnálattal vette a gyűlés tudomásul és elismerése jeléül örökös tiszteletbeli titkárnőnek választotta meg. A titkári állás elvállalására pedig *Czirják* Mariska kisasszonyt fogja az egyesület felkérni. *Virányi* István pénztáros az egyület vagyoni viszonyairól nyújtott szabatos képet. Jelentését általános helyeslés mellett vették tudomásul. A tárgysorozat utolsó pontját a *Bethlen* Karolina grófnő által javaslatba hozott lómészárszék felállításának való kérdése képezte, melyre nézve *Reich* Albert állategészségügyi felügyelő és *Jakab* László városi állatorvos közelebről fogják szakvéleményeiket beterjeszteni. Végül megbizta a választmány *Bányai* Elemér szerkesztőt, hogy a helyi lapokban tegye közzé az alábbi fölhívást:

A kolozsvári állatvédő egyesület jan. hó 12 én délután tartott választmányi ülési határozata értelmében, felkéri mindazon gazdákat és birtokosokat, kik felesleges gabona aljjal bírnak, hogy sziveskedjenek abból az állatvédő-egyesület részére ingyen vagy megfelelő díjazásban, bizonyos mennyiséget állatvédelmi célok érdekében rendelkezésére bocsátani. — A szives adakozások vagy az esetleges eladások iránt való értesítések az állatvédő-egyesület pénztárosához, *Virányi* István urhoz (Hosszu-uteza 9 sz.) intézendők, ki az átvétel iránt személyesen fog intézkedni.

A tárgysorozat befejezése alkalmával *Korniss* Berta grófnő rövid beszéd kíséretében megköszönte a tagok érdeklődését s azzal a közelebbi összejövetelig az értekezletet bezárta.

Az Országos Állatvédő-Egyesület a következő kérelmet intézi a közönséghez: Nem anyagi áldozatot kérünk, hanem csak az állatok iránti szánalomnak szóban való megnyilatkozásáért esedezünk, abban a tudatban, hogy a t. közönség tiltakozó szava a leghathatósabb eszköz az állatvédelemben. Nemesak a mi óhajunk, hanem a székesfőváros nagyközönségének is sokszor megnyilatkozó kívánata, hogy az ugysis teljes készséggel munkálkodó fuvaros és más lovak erejükön túl meg ne terheltessenek s kivált sáros, sikos és egyébként rossz utakon túlterheléssel ne kizsákmányolják. Nincs Európának egyetlen nagy városa, ahol ez türetnék, kell hát, hogy végre székesfővárosunkban is megszűnjék az állatsanyargatás. A nagyérdemű közönséghez intézzük kérésünket, hogy a szegény állatokat figyel-

mére méltassa s az előforduló állatkinzások ellen emelje fel tiltakozó szavát, esetleg pedig kérje a rendőrség beavatkozását is.

Az összes rendőrök utasítva vannak ugyan, akár szolgálatban vannak, akár nincsenek, hogy a közönség kérését teljesítsék, az állatkinzást elkövetőket megbüntetés végett feljelentsék, tehát a szolgálatban nem álló rendőrökhöz is teljes bizalommal fordulhat a közönség, mindazonáltal fontos és állatvédelmi szempontokból kedvező okok szólnak amellett, hogy a szolgálatban, vagyis karszalaggal álló közelebbi őrszem vagy őrjárat (esetleg legközelebbi őrszoba) figyelme hívassék fel az állatkinzás megakadályozására és beszüntetésére. Egyben felkérjük a tisztelt közönséget, hogy kéréseikkel, panaszajkkal bizalommal forduljon hozzánk; a tudomásukra jutott eseteket, a midőn az állatkinzás a beavatkozás daczára sem szünt meg, sziveskedjenek nálunk bejelenteni írásban (levelező-lapon, levélben) vagy pedig a hivatalos órák alatt, délután 4—6-ig szóbelileg. *Az Országos Állatvédő-Egyesület (VII., Nefejejts-utca 14.)*

ÁLLATVILÁG.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A khinai császárné kutyái. Bármily hirteleniben menekült is a khinai udvar Pekingből, a császárnénak a nagy zürzavarban is maradt arra ideje, hogy magával vigye tizenkét darab kedvenc kutyáját. Évekkel ezelőtt valamelyik hirneves san-francziskói állatorvost hívta Pekingbe a császárné, hogy mondjon véleményt a khinai udvari kutyákról; az amerikai orvos leírása szerint a császárné kedvenc kutyái rendkívül tanulékonyak, hasonlítanak a japáni ölebekhez, csakhogy még ezeknél is kisebbek és nagyon hosszú, hullámos a szőrük. Az elkényeztetett kutyácskák életéért két eunuch felelős, a kik nagy gonddal etetik azokat. Arra is szigorúan vigyázniok kell az öröknek, hogy senki a kutya-ólak közelébe ne férközzék a császári ház tagjain kívül. Egy-egy kutyácska csak huszonkét-huszonhárom centiméter hosszú és alig egy kilogrammot nyom. A legérdekesebb, hogy az egész mennyei birodalomban csak a császárnőnek van jogában efajta apró ölebecskéket tartania.

Megőszült kenderike. A legnagyobb természeti ritkaságok közé tartozik a madarak megőszülése. Ilyen eset történt egy kolozsvári vendéglős kenderikéjével, mely nyolcz esztendeig élt kalitkába zárva s a minap adta ki páráját. A madárka egészen megőszült fogságában — tolla megfehéredett. Gazdája kitömette most s mint ritka-

ságot az erdélyi múzeumnak ajándékozta. Megőszült madarakat valóban ritkán lehet látni; fehér hollót csak minden századik évben, ha látnak egyszer. A hatvanas években gróf Haller fehéregyházai kuriáján sok bámulója akadt egy megőszült sasnak. A hatalmas állat, melynek egyik szárnyát valaha golyó érte, nyomorékságában valóságos házi állatává lett a kastélynak, a konyhában evett s az istállóban aludt. Azalatt őszült meg, míg gazdája, gróf Haller Ferencz nyolcz esztendő telt a kufsteini várbörtönben, mint a szabadság mártirja. A gróf, ki egészen megőszült fogságában, haza-kerültekor meghatva látta, hogy régi öreg barátja, a béna sas is egészen megfehéredett.

Sziklafuró csigák. A mire az ember csak a legkeményebb anyagokból készített eszközökkel képes, arra a természet némely alsórendű állatot fölszerel. Ismeretes, hogy a furókagyló a tenger fenekén a legszilárdabb talajba hajlékot fur magának, de erre a munkára már alkatánál fogva alkalmas, kagylói tudniillik éles csúcsban végződnek. Az azonban már nem annyira ismert és nem is olyan természetes dolog, hogy a csiga a sűrű mészkőbe barlangot váj magának a hőség ellen. Az újabb vizsgálatok szerint ez a csigáknál meglehetősen általános. Dél-Franciaországban egészen tömör mész- és márványsziklák vannak átlukasztva, hüvelyknyi átmérőjű csövek húzódnak bennük. A benuszultok tudják is, hogy ezek a csövek csigáktól erednek. Boulange mellett is találtak furt sziklákat és a vizsgálódás megállapította, hogy a furt nyílások a szikláknak azon az oldalán vannak a legtöbbször, a mely legjobban ki van téve az idő viszontagságainak. A furások mélysége egyes helyeken tizenöt centiméternyi is. A közönséges kerti csiga (*Helix hortensis*) az, a mely ezt munkát végzi. Némely vidékeken a sziklákat olyan tömegesen lepik meg a csigák, hogy darázszerűekhez hasonlók, s az egyes nyílásokat elválasztó falak alig papirvastagságúak.

Emlékkő egy kutyának. Nemrég történt, hogy egy párisi hölgy a francia főváros közelében *macska-temetőt* rendeztetett be; London közelében pedig van egy kutyá-temető. Most a Szt.-Bernát hegyen emlékkövet állítottak *Barrynak*, egy híres bernáthegyi kutyának, mely már hosszabb idő óta látható kitömve a Berni múzeumban. Barry, mely az utolsó igazi bernáthegyi kutyának mondható, tíz év alatt nem kevesebb, mint *negyven*, a hegyek közt eltévedt ember életét mentette meg. Leghősebb tette volt a következő: Egy tíz éves gyermeket talált a hóban fekvő, a halált megelőző végzetes álomban. Barry a gyermeket felköltötte, aztán melléje feküdt, mintegy fölhíva a gyermeket, hogy üljön rá. A gyermek ezt meg is cselekedte s Barry a kolostorba vitte. A derék eb halálát egy ismeretlen ember ijedtsége okozta, a ki azt híván, hogy a kutya meg akarja marni, lelőtte. E két eset meg van említve az emlék-

kövön, melyen ott látható Barry, hátán a gyermekkel, s alatta e szavak: „A hős Barry negyven embernek mentette meg életét s negyvenegyedik által megöletett.

A „rebellis” papagáj. Egy fecsegő papagálynak heves összeütközése támadt közelebről a párisi rendőrséggel. A madár kalitkája kün függött egy gazdag úriasszony házának erkélyén, a montmartrei hippodrom közelében. A mult napokban egyszerre olyan szókat kezdett kiabálni az utcán juró-kelőkre, hogy csakhamar egész tömeg verődött össze a ház előtt s a pajkos utcai gyerekek ingerkedésére *Polly* mindinkább nagyobb dühbe jött és csak úgy repdestek a csőréből a legválogatottabb gorombaságok. A tömeg úgy elállta már az utcát, hogy odament a sarki rendőr is és felkiabált az erkélyre, hogy vigyék be a rakoncátlankodó madarat. *Polly* a rendőr hangjára még epésebb lett és fokozott erővel kezdett rikácsolni:

Te hülye rendőr! Te hülye rendőr!

A méltóságában megbántott rendőr erre felment az emeletre és a papagály tulajdonosnőjének minden akadékoskodása daczára is, fogta a kalitkát és madarastul együtt elvitte a rendőrségre. Néhány óra mulva visszaküldték ugyan a papagályt, de a tulajdonosnőjét pénzbírságra ítélték és az ítéletet szóról-szóra azzal okolta a rendőrség, hogy: a papagály *rebellis*(!) „modorával” hivatalos ténykedésében sértett meg egy hatósági személyt.

Kutya-macska barátság. A papa kedvence a *Czifra* kutya meg a mama kedvence az örökösön doromboló kis angara cicza: a *Bandi*, örökös badilábon állanak egymással s elkeseredett hévve folyik közöttük a háboru reggeltől napestig. Minden előleges hadizenet nélkül ott támadják meg egymást, a bol találják. A *Czifra* rohamra kész állásba helyezi magát, a *Bandi* védőleg marad előbb méltóságteljesen ülve s csak morgása által adva jelét nemes haragjának. De mikor aztán a *Czifra* éles csaholás közben felé ugrik, s fogait csattogtatja, *Bandi* is kijön flegmájából s felborzolt háttal, felkonkarított farkkal, vadul sziszegve feláll, éles körmeivel tépi a földet s aztán nagy mérgesen a közelébe tolakodó *Czifra* szeméi közé ugorva, miután karmainak véres nyomait ellenfele ábrázatán hagyta, gyorsan megretirál, bölesen tartva a példaszót, hogy szégyen a futás, de hasznos. A következő pillanatban aztán már biztonságba helyezte magát az udvar közepén álló rozzant boros hordó tetejéu, honnan néma kárörömmel tekint alá a *czifrára*, ki ellenfele futása által vérszemet kapva s másrészt elmenekülése által felbőszítve, még hevesebben folytatja támadásait. [Az udvar szárnyas népe megszokva már a naponkénti harezot, rá sem hederítve békésen folytatja kapargálását a szalmában. Az elkeseredett bareznak végre aztán kis nővérkém, *Rózsika* vet legalább egy időre véget a nagy udvarseprűvel, melylyel nagyot huz a támadásba egészen belemelegedett *czifra* hátára, mit a kakas hangos lármával, a tyukok pedig kárörvendő kotkodácsolással kísérnek. *Bandi* sebtében

kereket old, Cifra pedig lekonyított füllel — farkkal sompolyog tovább, szemrehányó tekintetet vetve a hivatlan békeszerzőre.

(V. J.)

Medveviadal. Talán meg is fog honosulni a sportnak ez a fajtája, az alapja legalább meg van vetve. És pedig Olaszországban. A milanoi királyi kastély kertjében történt meg az első medveviadal, Signor Gian Carlo Gallarati Scotti, Mollfetta hercege néhány esztendővel ezelőtt vásárolt a Kárpátokon egy medvebocsot, s betanította mérkőzésre. A herceg izmos fiatal ember s ha medvéje a hátsó talpaira ágaskodik, akkor eléri az ő magasságát, s ámbár a medve sokkal erősebb, ezzel szemben viszont a herceg ügyességével segít magán. Persze arra nem kerül a sor, hogy a maczkó a karmait is használja, ámbár minden szelidítés ellenére nagy kedve volna hozzá a küzdelem hevében. Természetesen éppen ebben rejlik az izgalom. A medve mindig bele szeretné vágni a karmait a herceg husába, ami azonban sohasem sikerül neki. A minap jótekonyezélra lépett fel a herceg a milanoi királyi kastély kertjében. Legalább félóráig volt együtt a medvével egy nagy ketreczbe és óriás elismerést vivott ki magának.

Egy kutya szobra. Indiana amerikai állam egyik városában, Aurórában, közelebb érekszobrot emelnek egy újfundlandi kutyának, Kelso Bobnak. A derék újfundlandit Kelso Jim rendőr nevelte rendőri szolgálatra, és Bob csodálatos ügyességet fejtett ki. Egy izben letartóztatta egy pénzhamisító banda főnökét, a kit éveken át hasztalan kerestek. A hamisítók épen csónakra ültek, hogy Kentucky államba szökjenek, de Bob utánuk uszott, fölfordította a csónakot és a vezért félig megfulladásra a partra vonszolta. Kevéssel ezután városbirót választottak a városban. Toetge Clint ellen Bobot állították fel jelöltül Kelso Bob néven. A kutya-párt 35 szavazattal győzött. Ez negyven évvel ezelőtt történt. Bobot bemutatták a községtanács elnökének. Nyakába voltak akasztva kitüntetései; szájában fogta a kinevezési okiratot. Persze esküt nem tehetett és a polgármester rossz tréfának mondta a választást. A kutya-párt kétségbeesetten erőlködött jelöltje érdekében. Megbuktatták a polgármestert. Sohasem volt Indianában ily zajos tisztujítás. Kelso Jimet a dolgok annyira felizgatták, hogy öngyilkossá lett. Bob talált rá holttestére, a melytől nem is akart távozni. A derék kutya még sokáig siratta gazdáját. Wainscott Tom, a Bob-párt egyik vezére, fogadta magához a kutyát. A polgárháboruban Wainscott egy északi ezredben harczolt. Magával vitte Bobot, és a kutya oly fényes magaviseletet tanusított, hogy az ezred ünnepélyesen „fiává” fogadta. Wainscott elesett. Bob egész éjen át őrizte testét, s a mikor el akarták távolítani, oly dühösen ellenszegült, hogy egyik katona a kardjával ledöfte. Ott adta ki párját Wains-

cott holtteste mellett. Ott, a harcmezőn temették el a gazdát és a kutyáját egy sírba.

Kutya mint ágymelegítő. Sajátságos kutyahistóriával foglalkozik most a flensburgi városi hatóság. Egy vonatvezető a városhoz kérvényt nyújtott be, a melyben a kutyája után járó adó elengedését kéri, mert az öreg eb ágymelegítőül szolgál az anyósának. A városi tanács meg volt akadva. Ellene is voltak a kérvénynek néhányan, mellette is. Végül egyik városatya rendkívül hevesen kikelt a kutyaadó elengedése ellen, mert szerinte tisztességes házban a kutyának nincs helye a gazda ágyában. A beszédnek oly nagy hatása volt, hogy a vonatvezető kérelmét elutasították.

I R O D A L O M.

Allatok regevilága, írta *Krenedits* Ferencz. — E három fő-részre osztott 320 oldalos könyv első részében a szerző megemlékezve a madár-világ előkelő példányaihoz fűződő történelmi madákról, bibliai és hitregei jelképezésekről, melyek az őskor népe szemében az ég madarát csodált jelenséggé tették, szól azon a nép fiai lelkivilágában még ma is élő babonás hiedelmekről, melyeket kiválasztott madaraikhoz fűznek. „Az egyik bűvös dalával igéz meg bennünket, a másik szívében, tollában, szemében fejében vagy farkában hordja azt a titokzatos erőt, mely a babonás ember hiedelme szerint segít“ . . .

Regék, mesék, babonák és közmondások mellett megemlékez a szerző a költészetünk verssorai között fellelhető jelképes madarakról és a rég letűnt idők népeinek már-már feledésbe merült dalairól. Történelmi nevezetességű madarak közt Turulmadarunké az első hely, történelmi s természetrajzi nyomokon bizonyítja a szerző, hogy a fakó vagy csatangoló keselyűnek nevezett (Gyrfalvus) volt őseinknek turulmadara.

Másdik nevezetes madár az egyiptomiak, a görögök, a rómaiak és perzsák szent madara, a sas. Azon történelmi nyomokon, bibliai vonatkozásokon elindulva, mely az őskori népek szemében az erő, a legmagasabb tudomány és hatalom jelképévé tette a sást, szól a szerző a népek ezimer-madaráról és felsorolva azok mindenikét, a kétféjű sas eredetére s jelentőségére is rámutat. Harmadik madara a könyvnek a tűzszemű és villámszárnyu „Sólyom“ a műveltség, az előrelátás és a vadászszenvedély jelképe, a középkor nagyra-becsült arisztokrata madara. A történelmi és természetrajzi adatok egész halmaza tárul eléink abból a régi jó időből, mikor:

„ . . . fiatalágát pályáznai tanitá
A magyar „ősz“ . . . s bajt vívni leszállva lováról,
És mint a kerecseny versenyt szökdelni szabadban . . . “

Dózsölő vadászok fejezete alatt tanulságos és derült képet tár elénk a mű a prédáló madarak s szárnyas zsványok életvilágából. Bemutatja őket úgy, a mint felőlük népünk dalaiban, közmondásában és regében vélekedik és a mit róluk valóban tart. A jeles dózsölők után a jön komoly, tudós-képű „bagoly“, az éjszaka királyné aszonya, — teljes történelmi hitregei szereplésében, babonás vonatkozásában, tréfás mende-mondákban s versezetben bemutatva. Utána jönnek a rege-világ legrégebb szárnyasáról, vízözöni mondánk hollómadarairól szóló csodadolgok s a rá vonatkozó ethnographiai vonatkozások, közmondások, mesék s népdalok teljes egésze. — Őt követi méltótársa a varju; ezt a esóka, majd a szarka és a fák, „érvágó“ dajka madara a harkály s ezután pedig a kakuk külön-külön tárgyalva. Mindegyiknek elmondja a szező történelmi szereplését — és azon tréfás s komoly vonatkozású babonás hiedelmeket, melyeket madarai felől a nép fia magának alkot. Érdekes és terjedelmes tanulmányok a galamb, hattyu, liba, gólya, daru és kócsag czimű fejezetek is. Mindenik külön-külön egy-egy történelmi töredék az illető madár életéből, hogy mi volt a népek eszme-világában azelőtt s hogy mivé vált az önző ember szemében manap. Könyvének 135 lapján pihenőt tart a szerző: elmélkedik a madár-élet gyönyörű világa felett . . . Sorba véve őket bemutatja azok szerelmi mámorát s azt a megható madárhúséget, melylyel az igaz madár párja iránt viseltetik. Külön fejezet alatt szól a mű a szárnyas költőkről, a fülemüléről, pacsirtáról és kanáriról. Népmadarai czimű fejezetében pedig a Vörösbegy, Fecske, Keresztesőrü, Pintyőke, Rigó, Pillangómadár, Ökörszem, Veréb és Czinege találnak helyet. Ismét külön fejezet alatt jönnek a házi szárnyasok: a páva, pulyka, kakas, tyúk, szegény asszony tyúkjja, ezután pedig a csalogató, a melyben felsorolvák azok a beccézető, hívogató szavak és dalok, melyekkel népünk állatjait magához hívogatja — csalogatja.

A könyv második részét a szerző *Becsüld meg az állatot!* czimű intelmével vezeti be, s azt a Kutya, Macska, Tulok, Szegény ember tehene, Bárány, Kecske, Isten lova, Ló és a Szegény ember jószágja czimű fejezetekre osztva: őstörténeti mondakörét és regevilágát adja mindegyikhez.

A harmadik fejezetben pedig a jelképes állatok, Időjós állatok, Állatbabonák, Rontás, Rémek, Lélekvándorlás, Ördög és Fene czimű fejezetek alatt azon nagyrészt szomorú jelenségekről emlékezik meg, melyek népünket még annyira sem engedik boldogulni, a mennyire különben szegénysége megengedné s a mely bajok orvoslása az iskolának és a prédikáló széknak olyannyira szorgos teendőjét képezi.

Krenedits könyve háromszázhusz oldalos nagy munka és magyar a tárgya, érzése, levegője. Rászolgált arra, hogy díesérettel szóljunk róla s kedves olvasmányul ajánljuk. Az érdekes könyv megrendelhető *Wesselényi Géza* könyvnyomdájában, *Budapest II. Zsigmond-utca 11—15* szám alatt. Ára 2 forint.

1900. évre tagsági díjaikat újabban befizették:

(Folytatás.)

Kolozsvári tagok:

Dr. Apáthy Istvánné.....	2 kor.
Dr. Békéssy Károly.....	2 „
Dr. Gyalui Bernáth Albert.....	2 „
Biela Mariska.....	2 „
Boér Sándorné.....	2 „
Böhm Mihály.....	2 „
Bournáz Jánosné.....	2 „
Butyka Vilma.....	2 „
Dr. Czikmántory Ottó.....	2 „
Dr. Davida Leoné.....	2 „
Deáky Albert.....	2 „
De Gerando Antonina.....	2 „
Id. Dobái Antal.....	2 „
Dr. Eisler Mátyásné.....	2 „
Éjszaky Károly.....	2 „
Farkas Ödönné.....	2 „
Fazakas József kép. tanár.....	2 „
Ferenczi Dezsőné.....	2 „
Geréb Mártonné.....	2 „
Göllner Etelka.....	2 „
Herczeg Lajosné.....	2 „
Dr. Issekutz Hugó.....	2 „
Dr. Kanyaró Ferencz.....	2 „
Dr. Kiss Mórné.....	2 „
Kőváry Dalma.....	2 „
Kuncz Elek tank. főigazgató.....	2 „
Dr. Lindner Gusztáv.....	2 „
Dr. Lőte József.....	2 „
Özv. Makoldy Sámuelné.....	2 „

Dr. Meltzl Hugóné.....	2 kor.
Dr. Óváry Kelemenné.....	2 „
Pallós Albert.....	2 „
Péterffy Zsigmond.....	2 „
Péterffy Zsigmondné.....	2 „
Dr. Pisztorj Mórné.....	2 „
Dr. Purjesz Zsigmondné.....	2 „
Dr. Fellner Istvánné.....	2 „
Schwarzel Adél.....	2 „
Özv. Szász Domokosné.....	2 „
Szász Gerő.....	2 „
Dr. Széchy Károly.....	2 „
Br. Szentkeresztly Zsigmondné.....	2 „
Tauff-r Ilka.....	2 „
Gróf Teleki László (koltói).....	2 „
Gróf Teleki Lászlóné (koltói).....	2 „
Teszler Izsákné.....	2 „
Turesányi Gyula.....	2 „
Dr. Tutsek Sándor.....	2 „
Dr. Udránszky László.....	2 „
Dr. Vajda Gyula.....	2 „
Özv. Br. Wesselényi Istvánné.....	2 „

Vidékiek:

Dr. Pethő Gyula, Budapest (1900. és 1901. évekre 2—2 kor.)
Schilling Rudolfné, Budapest 2 kor.
Gróf Teleki Gusztávné Drassó „ „

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Kérelem.

Ismételve megújítjuk mult havi 4. számú közlönyünkben tett kérelmünket, tisztelettel kérve úgy helybeli, mint vidéki pártfogóinkat, hogy még hátralékos 1900. évi csekély 2 korona tagsági díjukat a mi egyszersmind előfizetés a mindenkinek pontosan megküldött havi közlönyért, alúlirthez legegyszerűbben posta-utalvány-nyal mielőbb beküldeni méltóztatassanak.

Virányi István,
az egyesület pénztárosa.

Helyesbítés. Lapunk január havi számában a tagsági díjak befizetőinek névsorában elnézés következtében sajtó hiba fordult elő, melyet megnyugtatóssal ezennel közgátunk. Az 1899. év ugyanis a hibás szedés folytán került a tagok egyrészének nevei elé, kik tudvalevőleg 1900. évre fizették be díjukat s így 1899. évre semmiféle hátralékban nincsenek.